B3

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3–3

Nr. 326. Wilno, dnia 1 października 1930 roku.

Treść numeru:

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

----oooOooo----

-o§o-

I.ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Lietuvos Zinios" o sytuacji politycznej w Polsce.

"Lietuvos Zinios" Nr.221 z dn.29.IX.1930 r. Art.p.t."Eksperymenty Piłsudskiego". Streszczenie:

Po rozwiązaniu sejmu, Piłsudski nie odważył się samowolnie zmienić konstytucji. Nowy sejm zostanie wybrany według starej, demokratycznej ordynacji wyborczej. Wiedząc jednak, że w normalnych warunkach wyborczych nie uda mu się uzyskać w sejmie większości i przy jej pomocy zmienić konstytucję, usiłuje obecnie falsyfikować wybory. Aresztowano szereg wybitniejszych posłów na sejm i osadzono ich w więzieniu. Przeciw posłom ma być wytoczone fikcyjne powództwo w celu jakiego takiego osłonięcia brutalnego gwałtu. Przeciw prasie opozycyjnej rząd Piłsudskiego zaczął stosować represje, aby zmusić ją do milczenia. Nie koniec na tem. Rozpoczęły się aresztowania przedstawicieli mniejszości narodowych, szczególnie Ukraińców. Przy pomocy takiego teroru i aresztowań, rząd chce zostawić wyborców bez przywódców i przez różne machinacje wyborcze otrzymać większość w przyszłym sejmie. Wówczas Piłsudski będie mógł oświadczyć Europie , że większość narodu polskiego jest po jego stronie, a nie po stronie opozycji . Rzecz zrozumiała, że sfałszowany sejm, którego większość stworzą zwolennicy Piłsudskiego, nietylko natychmiast zmieni konstytucję, lecz i sam plunie sobie w twarz, marszałek zaś, opierając się na powadze "sejmu", będzie mógł nawet nogi na stół położyć.

Takie są marzenia Piłsudskiego. Życie jednak może złośliwie zakpić z pozbawionego rozsądku dyktatora. Historja uczy, iż próby fałszowania woli kraju nie są czemś nowem. Próbował ich rząd carski i w rezultacie doczekał się... rewolucji. Nie można igrać z wyborami do sejmu. O wiele logiczniej postępują ci dyktatorzy, którzy zupełnie kasują parlamenty i rządzą krajem przy pomocy środków okupacyjnych. Oni przynajmniej z zamkniętemi oczyma zbliżają się do swego końca. Mówią, iż tak lżej jest ginąć.. Rzecz pewna jednak, że jest to kwestją gustu dyktatora.

Coby nie robił dzisiaj w Polsce Piłsudski, nie istnieje on już dla Polski jako wódz wyzwolenia polskiego narodu. Były odważny przeciwnik caratu i bojownik o niepodległość, gdy zaczął gnębić kraj przy pomocy systemów carskich, pogrzebał siebie żywcem w grobie politycznym. Piłsudski wyrył już przepaść między sobą a ludem polskim. Dzisiaj siłę i autorytet Piłsudskiego stanowią tylko bagnety, które naturalnie nie zwalczą idei suwerenności kraju - parlamentaryzmu. Walka uzurpatorów z krajem zawsze kończy się tem, iż idea skierowuje bagnety w inną stronę.-

Skarga Niemców kłajpedzkich na porządku dziennym Rady Ligi Narodów. Dnia 27-go września r.b. odbyło się posiedzenie Rady Ligi Narodów. Po odczytaniu raportu komisji prawników litewski minister spraw zagranicznych dr. Zaunius złożył następujące oświadczenie:

"Wobec raportu komisji prawników mam zaszczyt w imieniu rządu litewskiego oświadczyć, co następuje:

Rząd litewski uważał za swój obowiązek sprzeciwić się wciągnięciu do porządku dziennego obrad Rady Ligi Narodów prośby rządu niemieckiego, ponieważ była ona oparta na skardze, czy też petycji, kilku osób, zamieszkałych w Litwie, których nawet nazwiska nie są znane. Ze względu na to, iż konwencja paryska z dnia 8 maja 1924 r. nie udzieliła prawa zgłaszania petycji mieszkańcom kraju Kłajpedzkiego, rząd litewski jest zdania, że obywatele Litwy, zamieszkali w kraju Kłajpedzkim, nie mają prawa przesyłać do rządów

I. KOMUNIKACJA POLICJI [illegible]

[illegible]

„Lietuvos Žinios" nr 222 z dn.29.IX.1930 r. Art. [illegible]

[illegible]

Po rozpoczęciu sejmu, Piłsudski nie odważył się zmienić obecnie istniejącej konstytucji. Nowy sejm zostanie wybrany według starej, demokratycznej ordynacji wyborczej. Wiadomo jednak, że marszałek w normalnych warunkach wyborczych nie [illegible] w sejmie więk- [illegible] przy [illegible] wszelkie [illegible] wyborczy [illegible] aresztowano [illegible] posłów [illegible] ich w więzieniu. [illegible] ma być wytoczone [illegible] w Brześciu w celu [illegible] brutalnego [illegible] na tem. Konsekwencja [illegible] przedstawiciele mniejszości narodowych, szczególnie Ukraińców. Przy pomocy takiego terroru i aresztowań, rząd chce [illegible] wybierze [illegible] w przyszłym sejmie. Wówczas Piłsudski będzie mógł [illegible] jest [illegible] opozycja [illegible] Piłsudskiego, nie- [illegible] na [illegible] „sejmu", będzie mógł [illegible] nie [illegible].

Jeśli [illegible] Piłsudskiego [illegible] dyktatora [illegible]

[illegible] nie może [illegible] w [illegible] narodu [illegible] dyktatora.

[illegible] Piłsudski nie [illegible] narodu [illegible] polskiego [illegible] w sejmie [illegible] będzie [illegible] w [illegible] strony.

S k a r g a N i e m c ó w k ł a j p e d z k i c h n a [illegible] w d z i e n n y m R a d y L i g i N a r o d ó w. Dnia 29-go września r.b. odbyło się posiedzenie Rady Ligi Narodów. Po [illegible] litewski minister spraw zagranicznych [illegible] oświadczenie.

[illegible] w imieniu rządu litewskiego [illegible]

Rząd litewski uważa [illegible] Ligi Narodów [illegible] rządu niemieckiego [illegible] w których [illegible] nie są [illegible] 1924 r. [illegible] rząd litewski jest zdania, że [illegible] w kraju kłajpedzkim [illegible] do rządu [illegible]

obcych państw skarg bądź doniesień przeciwko działalności administracyjnej rządu litewskiego oraz że rządy państw, reprezentowanych w Radzie Ligi Narodów, po otrzymaniu tego rodzaju doniesienia, nie mogą uczynić z niego przedmiotu rozważań w Radzie.

Komisja prawników nie zechciała się wypowiedzieć co do dwóch powyższych kwestyj i ograniczyła się do twierdzącej odpowiedzi, iż sprawa ta może być przedmiotem rozważań w Radzie.

Dlatego zmuszony jestem z ubolewaniem oświadczyć, że raport komisji prawników nie jest zadawalniający i że nie będę mógł go przyjąć.

Sprawa interpretacji § 17 konwencji kłajpedzkiej już przed 4-ma laty była przedmiotem rozważania w Radzie Ligi Narodów. Niektóre kwestje, związane z procedurą, zostały wówczas rozstrzygnięte. Delegat Wielkiej Brytanji Chamberlain zaproponował, aby przy rozpatrywaniu tej sprawy wyznaczono komisję prawników.

Dwie kwestje, dotyczące procedury i wynikające z § 17 konwencji, które pozwoliłem sobie sformułować, nie zostały rozstrzygnięte i wobec niedojścia do porozumienia między rządem litewskim a komisją prawników w sprawie procedury, rząd litewski ma prawo żądać w myśl warunków konwencji zasięgnięcia opinji Międzynarodowego Trybunału w Hadze.

Jednak wobec deklaracji, którą miałem zaszczyt złożyć w Radzie 24-go b.m. i aby usunąć najmniejszy cień wątpliwości, iż rząd litewski zamierza przeciągać wszechstronne zbadanie prośby rządu niemieckiego, oświadczam, iż zgadzam się, aby to, o co prosi rząd niemiecki bez względu na pewne niedokładności formalne, było wciągnięte do porządku dziennego obrad Ligi Narodów. Również nie żądam już obecnie zasięgnięcia opinji doradczej Trybunału haskiego, gdyż się obawiam, aby ze względu na procedurę, przyjętą przez Radę dla obecnego konkretnego wypadku, nie powstała z powodu opinji Trybunału plątanina. Jednak muszę przytem formalnie oświadczyć, iż jeżeli w przyszłości podobne sprawy się powtórzą, rząd litewski nie zgdzi się na wszechstronne rozpatrywanie ewentualnych skarg, dopóki Trybunał haski nie wyrazi swej opinji w sprawie preliminarnej, którą rząd litewski poruszył w związku z interpretacją § 17 konwencji kłajpedzkiej."

Po przemówieniu d-ra Zauniusa zabrał głos niemiecki minister spraw zagranicznych Curtius.

Curtius wyraził niezadowolenie z powodu uchwał komisji prawników i zaznaczył, iż z oświadczenia d-ra Zauniusa wynika, że rząd litewski zgadza się na wciągnięcie sprawy do porządku dziennego obrad.

Odpierając tezę d-ra Zauniusa, Curtius wyraził opinję, iż nie można kwestjonować prawa członkom Rady Ligi Narodów skorzystania z informacyj, które się otrzymuje z różnych źródeł. Członkowie Rady winni tylko skontrolować wartość tych informacyj, co też uczyniły Niemcy w danym wypadku. Taką opinję wydała również komisja prawników w 1926 r. Ci sami prawnicy ustalili, iż petycje należy skierowywać nie do generalnego sekretarza Ligi Narodów, lecz bezpośrednio do członków Rady Ligi Narodów.

Następnie skarga Niemiec została wciągnięta do porządku dziennego. Również wyznaczono sprawozdawcę-przewodniczącego parlamentu norweskiego Hambro, który wspólnie z prezesem Rady ustali, kiedy Rada ma rozważyć skargę Niemiec.-

O d p o w i e d ź m i n i s t r a Z a l e s k i e g o n a l i s t m i n i s t r a Z a u n i u s a . Litewski minister spraw zagranicznych dr. Zauniusa otrzymał od ministra spraw zagranicznych Zaleskiego list następującej treści:

"Panie Ministrze, Mam zaszczyt zakomunikować, iż otrzymałem odpowiedź Pańską z dnia 26 b.m. na mój list wystosowany do Pana w dn. 20 b.m. Będę wdzięczny Waszej Ekscelencji, jeżeli Pan zechce w określonym czasie poczynić propozycje, dotyczące czasu i miejsca rokowań. Zechciej, Panie Ministrze, przyjąć wyrazy mego wysokiego szacunku.-

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

Kwestja ślubów cywilnych w Litwie. W czasie ostatnim Ministerstwo Sprawiedliwości otrzymało wiadomość, iż niektóre samorządy na prowincji zarejestrowały śluby cywilne, zawarte na podstawie przepisów Ministerstwa z 1924 r. Ponieważ kwestja ślubów cywilnych nie została jeszcze uregulowana w drodze ustawowej, minister sprawiedliwości Żylinski zwrócił się do Najwyższego Trybunału z prośbą o wyjaśnienie, czy wogóle instytucja ślubów cywilnych jest dozwolona i czy w Wielkiej Litwie ważne są śluby cywilne, zawierane w kraju Kłajpedzkim. Najwyższy Trybunał zajmuje się już wyjaśnieniem tej kwestji i o ile uzna, iż śluby cywilne mogą być w Litwie rejestrowane, zostanie opracowana odpowiednia ustawa.-

Zjazd Związku Miast i Miasteczek Litwy. Zarząd Związku miast i miasteczek, nawiązując do opublikowania projektu ustawy samorządowej, zamierza w październiku zwołać zjazd przedstawicieli oddziałów.-

Sprawa nowej ustawy samorządowej. Ministerstwo spraw wewnętrznych rozesłało do wszystkich burmistrzów projekt ustawy samorządowej i wyznaczyło termin do 3-go października, w którym to czasie burmistrze mają wypowiedzieć swoje zdanie o nowej ustawie. Następnie burmistrze zostaną zwołani na konferencję do ministerstwa spraw wewnętrznych.-

Zakończenie manewrów. Dnia 28-go września zakończyły się wielkie manewry armji litewskiej. Po manewrach odbył się przegląd wojsk, na którym był obecny prezydent republiki.-

Konferencja biskupów. Dnia 6-go października odbędzie się doroczna konferencja biskupów litewskich. Konferencja z ubiegłego tygodnia była nadzwyczajną i została zwołana jedynie z powodu zamknięcia związku ateitininków.-

Dokoła zamachu na pułk. Rustejkę. Sprawa zamachu na pułk.Rustejkisa jest w toku i śledztwo daje coraz nowe, nieoczekiwane rezultaty. Większość oskarżonych przyznała się do winy, inni jednak zaprzeczają i odmawiają składania zeznań. Wszyscy aresztowani przebywają obecnie w kowieńskiem więzieniu. Sprawa zamachu będzie rozważana w sądzie wojennym w końcu listopada.-

Z Gabinetu Ministrów. Na posiedzeniu 25-go września Gabinet Ministrów rozważał i przyjął projekt ustawy o uposażeniu naukowego personelu uniwersytetu litewskiego. Według tego projektu, zwyczajni profesorowie otrzymują po 1.200 lt. podstawowej pensji, nadzwyczajni - po 1.000 lt. i docenci - po 800 lt. Oprócz pensji podstawowej, zwyczajni i nadzwyczajni profesorowie i docenci otrzymują w ciągu miesiąca za każdy tygodniowy odczyt do 6-ciu odczytów wynagrodzenie, równające się jednej dziewiętnastej pensji podstawowej i za każdy tygodniowy odczyt ponad 6 odczytów - ~~[illegible]~~ 1/29 pensji podstawowej. Profesorowie zwyczajni, nadzwyczajni i docenci przed Bożem Narodzeniem i Wielkanocą otrzymują dodatek świąteczny, równający się połowie ich podstawowej pensji. Innych dodatków, przysługujących urzędnikom państwowym, profesorowie nie otrzymują. Prywat-docenci, którzy prowadzą obowiązujący kurs, otrzymują takie samo wynagrodzenie, jak docenci. Prywat-docenci, których kursy rada wydziałów uzna za pożyteczne, otrzymują po 100 lt. w miesiącu za odczyt tygodniowy. Uposażenie młodszego personelu naukowego zostało takie samo, jedynie do pensji dodano pewne dodatki za specjalność.-